

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

COĞRAFYA DERGİSİ

Sayı 22, Sayfa 14-26, İstanbul, 2011

Basılı Nüsha ISSN No: 1302-7212

Elektronik Nüsha ISSN No: 1305-2128

MENGEN VE ÇEVRESİNİN EKOTURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*The Evaluation Of Ecotourism Potential
Of Mengen And Environs*

Mesut DOĞAN

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

esutan@istanbul.edu.tr

Alındığı tarih: 15.11.2011; Kabul tarihi: 23.03.2012

Özet

Karadeniz Bölgesi'nin batı bölümünde ve Bolu İli sınırları içinde yer alan Mengen Havzası 849.9 km² bir alana sahiptir. Karadeniz Bölgesi'nin kıyı dağları ardında yer alan ikinci dağ sıraları arasında oluşmuş havza, kendi içinde hız kazanamayan bir dinamik içinde bulunmaktadır. Tektonik olaylara bağlı olarak oluşmuş Mengen Havzası doğu-batı yönünde uzanan ve İstanbul-Ankara karayolunun yaklaşık 20 km. kuzeyindeki bu sahada Kuzey Anadolu Fay (KAF) hattı geçmektedir. Bilindiği gibi Karadeniz Bölgesi sahip olduğu güzellikleri ile her zaman dikkat çekmiş, fakat turizm değerlerinde hak ettiği konuma hiçbir zaman gelememiştir. Turizm dünyada hızla gelişen bir sektördür ve Türkiye'de bu konuda büyük bir potansiyele sahiptir. Genel anlamda doğal özelliklere bağlı olarak Mengen Havzası'nda doğa turizmini ön plana çıkarmak daha doğru olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karadeniz Bölgesi, Mengen Havzası, Doğal Güzellikler, Turizm, Ekoturizm

Abstract

The Mengen Basin is located in the west of the Black Sea Region and the province Bolu. It covers an area of 849.9 km². The basin which formed behind the coastal mountains of the Black Sea Region has a dynamic but slow-moving nature. The basin which formed as a result of tectonic activities lies in the east-west direction. It is 20 km north off the Istanbul-Ankara highway. The North Anatolia Fault (NAF) passes through the basin. As is known, the Black Sea Region has always attracted people's attention but not been able to take its rightful place in the tourism sector. Tourism is a fast-developing sector in the world and Turkey has a huge tourism potential. It would be wise and appropriate to give prominence to its natural characteristics.

Keywords: Black Sea Region, Mengen Basin, Natural Beauties, Tourism, Ecotourism

İnceleme sahasında geniş yer tutan ana morfolojik şekillerin başında dağlar gelmektedir. Belirtildiği gibi, bu yüksek dağlar arasında birbirlerinden eşikler vasıtasıyla ayrılan tektonik ova ve depresyonlar; kabaca güneybatı-kuzeydoğu istikametinde ve dağlarla aynı doğrultuda yer alır.

Doğal şartlar içindeki etmenlerden biri de iklimdir. Klimatik faktörler, insanoğlunun tüm faaliyetlerinde etkisini hissettirmektedir. Bir sahanın şekillenmesinde etkisini gösteren iklim aynı zamanda o sahanın canlı türlerini de belirlemekte, su kaynaklarının varlığını ve potansiyelini etkilemekte ve bunlara bağlı olarak bitki örtüsünü belirlemektedir.

Mengen Havzası Karadeniz ikliminin denizden uzak etkisi ile iç bölgelerin karasal iklimi arasında bir geçiş özellikleri göstermektedir. Çalışma sahamız kışı soğuk, yazı Karadeniz kıyılarına göre daha az sıcak tali nemli iklim kuşağı içinde yer almaktadır.

Mengen Havzası ve çevresinde yıllık sıcaklık ortalaması 10,7 °C, ortalama yıllık yağış miktarı ise, 652.4 mm.'dir. Sıcaklık canlıların biyolojik yaşamını sürdürmesi için gerekli şartlardandır. İnsanoğlunun tüm sosyal, kültürel ve iktisadi faaliyetlerine doğrudan etki yapmaktadır. Bu iktisadi faaliyetlerden biride turizm faaliyetleridir.

Mengen havzası 849.9 km² alan kaplamakta olup, bunun yaklaşık olarak 650 km² si orman alanıdır. Bu ormanlık alanlar çalışma sahamızda doğal güzellik yaratmakta ve doğa turizmüne de imkân tanımaktadır.

Şekil 2: Mengen şehri ve havzasından görünüm

Mengen Havzası ve çevresi tarihsel süreç içinde önemli bir coğrafi konum olarak dikkat çekmiştir. Yerleşme tarihi Neolitik'le birlikte başlamaktadır. Mengen, Gökçesu ve Pazarköy İstanbul ve Anadolu arasında bir bağlantı noktası görevi üstlenmiş ve her zaman önemli ulaşım ağının bir parçasını oluşturmuştur. Günümüzde de bu özelliğini devam ettirmesine bağlı olarak sahanın doğal güzellikleri turizm faaliyetlerine sunulabilir.

Mengen Havzası hafif arızalı bir görünüm arz eder. Havza tabanında Mengen çayı kuzeydoğudan güneybatıya doğru akış göstererek, Gökçesu'da Bolu ırmağıyla birleşir. Bolu

ırmağı, Abant'tan doğarak Bolu'nun 8 km kadar güney batısından Mudurnu suyu ile birleşir. Bolu Ovasını baştanbaşa sular. Gökçesu'ya ulaşır ve burada Mengen çayıyla birleşerek Filyos nehrine doğru yönelir. Mengen yüksek dağlarla çevrili olmakla birlikte, bu akarsuların açmış olduğu vadi yatağında kuzeydoğu-güneybatı istikametine doğru bir yol güzergâhı ile devam eder. Bu yol Bolu ile doğu istikametinde tarih çağlarında ulaşımı sağlamakta idi.

Ulaşım, güçlü ve önemli iktisadi unsurlarından biridir. Bir sahaya kolay ve çabuk ulaşabilme imkânlarına bağlı olarak o sahanın her bakımdan öne çıkmasına zemin hazırlar. Saha dikkat çeker, ön planda olur, kalkınma hareketi görülür ve cazibe merkezi olabilir. Ulaşım sistemi canlı ve hareketli olan sahalarda, ilk olarak ticari faaliyetler kendini gösterir. Yerleşilen saha genişler, kültürel etkinlikler artar, güçlü ve çeşitli bir sosyal yapı oluşur, politikası etkili bir saha haline gelir. Ulaşım kolaylığı ve doğal güzellikler bir araya gelerek turizm potansiyeli oluşur ve gelişir.

Turizm Olanakları

Karadeniz Bölgesi'nin batı bölgesinde yer alan Mengen Havzası (denizi olmayan) Karadenizin doğal güzelliklerini sunmaktadır. Bilindiği gibi, Karadeniz Bölgesi sahip olduğu doğal güzellikleri ile her zaman dikkat çekmiş, fakat turizm bakımından hak ettiği konuma hiçbir zaman gelememiştir.

Şekil 3: Pazarköy kuzeyinden havzanın doğal görünümü

Mengen Havzası sessiz, sakin, bol yeşil ve oksijeni ile doğaya dayalı turizm imkânlarını fazlasıyla sunabilecek bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyel bugüne kadar hiç dikkat çekmemiş ve değerlendirilmemiştir. "Bilindiği gibi, dünya turizminde son yıllarda ekoturizm bir faaliyet olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Bozulmamış doğal ortamlarda bulunmak, bu sahalarda yaşayan insanlarla temas kurup, onların yaşayışları, kültürleri, beklentileri hakkında bilgi edinmek isteyen, gittiği yerlerde konfora ve lükse önem vermeyen, doğasever insanların içinde yer aldığı ve zaman zaman soft turizm olarak adlandırılan bu yeni bir turizm akımı hızlı bir gelişim göstermektedir" (Akova,2000:83). Öyle ki ekoturizm faaliyetleri aynı zamanda dünyanın bozulan dengesini yeniden düzenlemeye götürmesi bakımından da önemlidir. Ekoturizm faaliyetlerini yaymak ve canlandırmak adına geleceğe yönelik altyapı problemlerini de çözmek temel koşullardan biri olmalıdır.

Şekil 4: Rüknettin Köyü ve havzaya bir bakış

Çalışma sahamızın da sahip olduğu doğal güzellikler turizm faaliyetlerinde değerlendirilebilir ve sürdürülebilir niteliktedir. “Sürdürülebilirlik, turizme kaynak olan bölgesel/yerel özelliklerin korunup geliştirilerek, çekiciliğinin devamını sağlamak olarak ifade edilebilir”(Sancar,1990:99). Hem turizm-çevre ilişkileri hem de turizme katkı sağlayan diğer girdilerin sağlıklı, düzenli ve sürdürülebilir olmaları başarılı bir turizm için oldukça önemlidir. Mengen Havzası gibi alanları deniz turizmi dışında kırsal turizm kapsamında düşünmek ve turizm faaliyetlerinde kırsal niteliklere bağlı olarak sürdürülebilir ekoturizm üzerinde durmak gerekir. “Kırsal alanlar büyük şehirselleşmelerini içermemekle birlikte, kırsal alanlarda dağılmış, çekirdeklenmiş yerleşmeler (çiftlikler, köyler, küçük kasabalar) de bulunur; fakat bunlar yüksek yoğunluklar göstermezler. Bu alanlar turizme, iklim koşulları, doğal güzellikleri, manzara güzellikleri ve kırsal yaşam tarzı bakımından çekici gelirler” (Özgüç,2003:136). “Kırsal alanlar kent insanının rekreasyon ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışmaktadır. Kent insanları kırsal alanlara yoğunlukla; rekreasyon amaçlı günübirlik veya akraba-tanidik ziyaretleri için giderken, özellikle kırsal yaşam biçiminin çekiciliği, stres ve baskı yaratacak sınırlamaların ve zorunlulukların olmayışı, buna karşın kişilerin kendilerini özgür hissetmelerini sağlayacak olanakların varlığı, günümüzde gerek hafta sonları gerekse mevsimlik tatillerde bu ortamlara yoğun ziyaretleri beraberinde getirmiş ve böylece “kırsal turizm” denilen bir turizm türü doğmuştur”(Soykan,1999:68).Ülkemizin dünyada bulunduğu coğrafi konuma bağlı olarak yerleşim tarihinin çok eskiye inmesine bağlı olarak turizm oldukça önemli ekonomik bir kaynaktır. “Turistler özellikle küçük toplumlarda yerel halka bir ilgi ve faaliyet alanı yaratırlar. Yolların iyileştirilmesi, su şebekesi döşenmesi, eğlence olanaklarının yaratılması vb. gibi yollarla yerel halka sağlanan toplumsal kazançlarla bir alanın kalkınması hızlandırılabilir” (Özgüç,2003:183). “Kırsal alanlarda turizmin, ekonominin verimli bir sektörü olarak geliştirilmesi isteniyorsa, girişilen çabalar arasında koordinasyon sağlanmalıdır. Kırsal ekonominin gelişmesi ancak, devlet, mahalli, idareler ve halkın işbirliğiyle sağlanabilir”(Ahipaşaoğlu,-Çeltek,2006:33). Bu bağlamda Mengen Havzası'nın sahip olduğu doğal güzellikleri turizme sunarak yöre halkının ekonomik bir kaynağa kavuşmasını sağlayabilir.

Ülkemizde turizm faaliyetleri daha çok kıyı turizmi olarak algılanmakta ve yaşanmaktadır. Bu düşünce ve anlayışla ülkemizin sahip olduğu diğer doğal güzellikler sürekli ikinci planda kalmıştır. Mengen Havzası'nda da tarım, hayvancılık, ormancılık ve madencilik gibi iktisadi faaliyetleri yaşarken, sahip olduğu doğal güzelliklere rağmen turizm fonksiyonu kazanamamıştır. Çalışma sahamızda tarihsel sürece bağlı olarak kültürel turizm, yayla turizmi, spor turizmi içinde doğa yürüyüşü ve koşuşu, kamp ile piknik, golf ve avlanma turizmi oluşturulabilir.

Şekil 5: Ulaşılabilir doğal güzellikler

Çalışma sahamızda doğal bitki örtüsü, bol oksijenli hava ile göl ve göletler doğa turizmini canlandırabilecek ölçülerdedir. Doğa turizmi açısından önemli potansiyele sahip çalışma sahamızda turizm faaliyetlerini oluşturmaya başlamak ekonomik getiri bakımından büyük katkı sağlayacaktır. “Ormanların turizm için büyük bir önemi vardır. Temiz hava ve manzaralarıyla, zengin bitki örtüsü, çeşitli yaban hayvanları ile rekreasyon faaliyetlerine imkân veren ormanlar” (Taşlıgil,1999:178) turizme katkı sağlaması bakımından önemlidir. Bu açıdan Mengen Havzası'nın doğal bitki örtüsünü turizm alanının da kullanması önemli bir turizm faaliyeti olabilir.

Havzanın sahip olduğu ormanlara bağlı olarak ahşap malzeme kullanılarak inşa edilmiş doğaya uyumlu konaklama merkezleri; lokantalar, cafeler, çay bahçeleri ve çeşitli fonksiyonlara sahip birimlerin açılması faydalı olacaktır. Doğa turizmine yönelik çalışmalar yılın her döneminde turizm imkânı sağlayacağından 12 aya yayılmış bir turizm faaliyeti görmek mümkün olacaktır. İstanbul ve Ankara gibi büyük merkezlere olan yakınlık sebebiyle Mengen Havzası için büyük bir avantaj görülmelidir.

Şekil 6: Konaklamaya açılabilir meskenler

Eğlenme, gezme, görme, yeme-içme özellikle de dinlenme için bu havzaya gelen turistlerin buralarda ikincil konut sistemini harekete geçirebileceği ihtimali de yüksektir. Bu ikinci konutlar büyük şehirlerin kalabalık ve gürültülü hayatını insan üzerinde atmasını sağlaması bakımından tercih edilmesi mümkün olacaktır.

Şekil 7: Mengen’li aşçılar ve arka planda Mengen Aşçılık Meslek Yüksek Okulu

Bilindiği gibi, turizm ekonomik bir faaliyettir. Gelir ve geçim kaynakları canlandıkça diğer sektörler de canlanır, her zaman ekonomik getirisi olan ve yapılan hizmetlere bağlı olarak bu getirinin kartopu gibi büyümesini sağlar. Bu etki bazen hemen para şeklinde kendini hissettirmekte, bazen de dolaylı tanıtım şeklinde olabilmektedir. Turizm canlandıkça arkasından çok çeşitli sektörler canlanır, istihdam olanağı artar. Turizm faaliyetleri merkezden çevreye doğru bir genişleme gösterir. Bu faaliyetler yürütülürken doğal çevrenin bozulmadan, tahrip olmadan kullanılması şarttır. “Yöresel ve geleneksel mimari, her şeyden önce doğaya uygun yapıdır”(Kışlalıoğlu-Berkes,1990:125). Özellikle yapılaşmanın doğaya uygun şekilde planlanıp uygulanması doğal çevrenin korunması açısından önemlidir. Ayrıca uygulanacak turizm faaliyetlerinde atık maddelerin çevreye vereceği zarar düşünülerek dikkatli ve titiz olunmalıdır. Ayrıca “Tüketici kesim olan turistler kadar onlara hizmet eden turistik işletmelerin çevre koruma ve enerji tasarrufu konularında her geçen gün daha bilinçli olmaları gerekmektedir”(Erdoğan,2003:179). Bu konuda havza genelinde uygulanabilir ve sürdürülebilir yatırımlarla birlikte mimari tarz, çevre ve enerji konuları da dikkatli şekilde ele alınarak değerlendirilmelidir.

Ekolojik turizm potansiyeli olan tüm sahalar gibi Mergen Havzası'nda şehir stresinden uzak, doğal ortamda, doğaya uygun konaklama merkezlerinde, tarım ve turizm faaliyetlerinin bir arada sürdürüldüğü, organik sebze, meyve ve hayvansal ürünlerle beslenme ihtiyacının karşılandığı, kurulacak hayvanat bahçeleriyle birlikte planlı ve sürdürülebilir özellikler taşıyan turizm fonksiyonu ortaya çıkarılabilir.

Mergen Havzası'nda dikkat çeken doğal göller bulunmaktadır. Bu göller Şirinyazı, Hızarderesi, Ağalar, Ödek, Sinan gölleridir. “Göllerin turizm açısından asıl büyük çekiciliği, bitki örtüsü ve faunayı su ortamıyla birlikte sunmaları ve özellikle yaz aylarında kalabalıklaşan deniz kıyılarına göre daha sakin olmalarıdır” (Doğaner, 2001: 93). Gerçekten de havzadaki göller görülmeye değer nitelikte olup yıl boyunca insanları kendine çekebilecek doğal güzelliktedir.

Şekil 8: Ağalar Gölü

Şekil 9: Şirinyazı Gölü

Bu göller çalışma sahamızın doğal ortamını ve güzelliğini tamamlayan unsurlardır. Bu göllerin orman içinde muhteşem görüntü sağlaması dikkat çekmektedir. Göller çevresinde bazı yıllar Gençlik Spor Müdürlüğü'nce öğrencilere yönelik kamplar kurulmaktadır. Göller çevresinde ekolojik özelliklerini bozmadan kamp ve piknik alanları oluşturulmalı, koşu, yürüyüş ve bisiklet kulvarları yapılarak spora yönelik faaliyetler canlandırılmalıdır. Doğal çevre varlığı olarak görülen Geyikli gölü Yaban Hayatı Koruma Alanı ilan edilmiş, geyikler burada koruma altına alınmıştır.

Bolu ili sınırları içinde yer alan Yedigöller Bölgesi ülkemizin doğal güzellikleri içinde dikkat çeken önemli sahalardan biridir. Yedigöller bölgesine iki farklı yolla ulaşılır. Bu yollardan biri Bolu şehrinde kuzeye doğru ayrılarak Yedigöller'e ulaşırken diğer yol ise Mengen Havzası'ndan geçerek Yedigöller Bölgesi'ne ulaşır. Bu yollar içinde çalışma sahamızın içinden geçen yol diğer yola göre daha düzgün ve bir kısmı asfaltdır. Yedigöller'e olan ulaşımın iyileştirilmesiyle Mengen şehrini bir uğrak merkezi haline getirmek mümkündür. Bu suretle Mengen şehri ve havzası tanıtılmış olacak ve şehirde ticari faaliyet artarak, ekonomik girdi sağlanmış olacaktır.

Yedigöller'e yönelik turizm faaliyeti, konaklama imkânlarının olmaması sebebiyle gününbirlik bir aktivite olarak yapılmaktadır. Bu aktiviteyi uzun süreli yapabilmek için en müsait bölge olan Mengen Havzası'nda konaklama tesisleri yapmak gerekmektedir. Ayrıca Yedigöller'e Gökçesu'dan, yapımı halen devam eden Köprübaşı Barajı kenarından, baraj ve doğal ortam manzaralı; daha düzgün ve asfalt kısmı daha fazla olan bir yolla varılacağından, gelecek için havzaya ayrı bir canlılık katacaktır. Havza içinde yapılacak otel, motel ve pansiyonlarda Mengen'li aşçılar tarafından sunulacak yemeklerle çalışma sahamızın gözde bir ekoturizm merkezine dönüştürülebilmesi mümkündür.

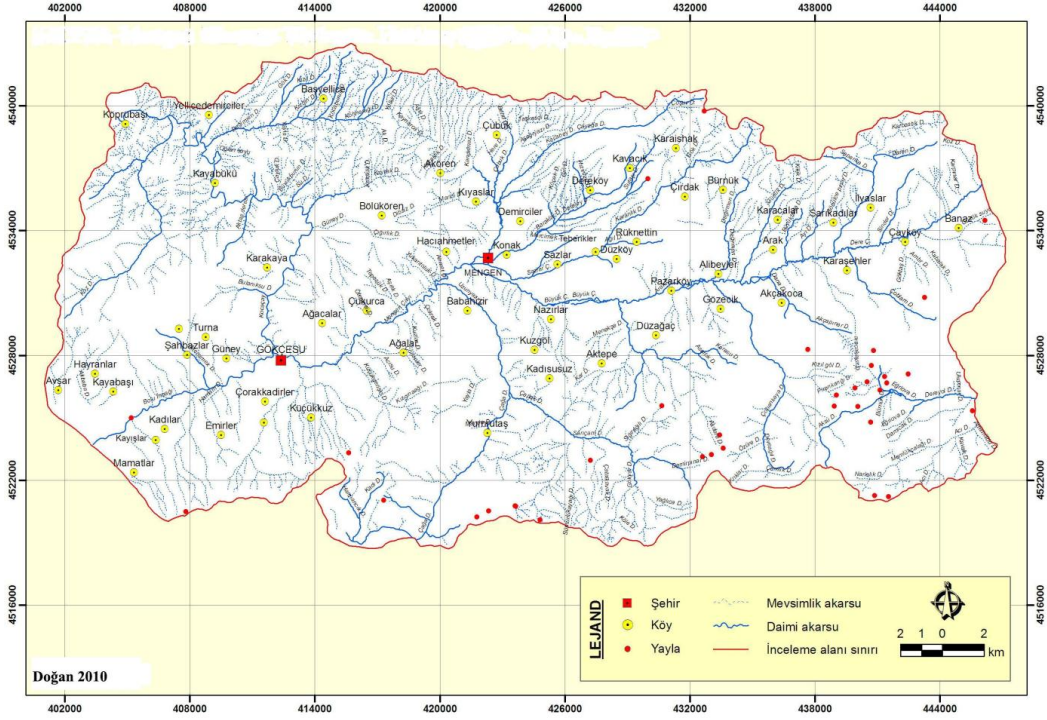
Şekil 10: Konaklamaya açılabilir meskenler

Mengen Havzası içinde yer alan Mengen evleri turizm faaliyetlerinde değerlendirilebilecek potansiyele sahiptir. Havza içinde eski evlerden mimari özellikleriyle dikkat çekenler orijinal plan ve malzemelerine uyarak yapılacak restorasyonlarla küçük butik oteller ve lokantalar oluşturularak hizmete açılması turizm bakımından önemli olacaktır. Bu sebeple tarihi doku bozulmadan turizm faaliyetine açılacak bu evler ile kültürel miras da korunmuş olacaktır. Görüldüğü gibi, Mengen Havzası'nda doğal turizm değerleri ve buna bağlı olarak potansiyeli umut vericidir. Sahip olunan bu değerleri planlı olarak turizme katmak havza geneline verilecek önem ve yatırımlara bağlıdır. Doğa turizmi yatırımlarının uzun vadeli kredilerle, yapılması imkân dahilindedir. Özellikle Avrupa Birliği'nin kırsal kalkınma alanında karşılıksız hibe şeklinde verdiği parasal yardımlar bu alanda takip edilerek değerlendirilmelidir.

Turizmin alt yapısı doğal ve beşeri güzelliklerdir. Bu güzelliklerin yaşanması buralara yapılacak yatırımlara bağlıdır. Doğal güzellikleri yaşamak, hissetmek ve paylaşmak için konaklama tesisleri şarttır. Mengen Havzası konaklama tesisleri bakımından çok yetersiz kalmıştır. Havzadaki konaklama tesislerinden Aşçılık Lisesi'nin uygulama oteli, Peker otel belediye belgeli ve Hindiba ise turizm belgeli pansiyon olup, üç adettir. Bu tesisler bir kompleks oluşturacak nitelikte değildir. Bu 3 tesisden biri Anadolu Aşçılık Lisesinin misafirhanesi olup, 2'si özel müteşebbüslere ait olan Peker otel ile Hindiba pansiyondur. Bu oteller 40 odalı olup, toplam 92 yatak kapasitelidir.

Bu otellerden Anadolu Aşçılık Lisesi'nin Uygulama oteli Mengen'den-Zonguldak'a giden karayolunun sol tarafındaki Tabaklar, Peker otel Türkbeyli mahallelerinde ve Hindiba pansiyon ise, Kıyaslar köyünde faaliyetlerini sürdürmektedir. Otel ve pansiyonlar sahip oldukları nispette turistlerin dinlenme, yeme, içme, eğlenme, spor yapabilme ve yüzme ihtiyaçlarına cevap verebilmelidirler. Bu aktiviteleri sunan konaklama merkezleri daha çok tercih edilir, konaklama süreleri daha da uzar.

Ülkemizde son 20 yıldır turizme yönelik turlar giderek artmakta ve tercih edilmektedir. Bu turlar gidilecek mesafelere bağlı olarak birkaç gün sürer. Batı Karadeniz veya tüm Karadeniz Bölgesi'ne çeşitli şirketler tarafından turlar düzenlenmektedir. Bu turlarla bazı merkezler sadece gündüzleri gezilirken, bazı merkezlerde de gecelik konaklamalar yapılır. Mengen Havzası'nda konaklamadan kaynaklanan eksiklikler tamamlanır, bölgeye has yemekler, doğa güzellikleri ile bir bütünlük sağlanırsa tur şirketlerinin uğrak merkezi haline gelebilir.

Şekil 11: Mengen Havzası Yerleşme Haritası (Şehir-Köy-Yayla)

Çalışma sahamızda turizm potansiyeli olan unsurlardan biri de yaylalardır (Şekil 2). Havzada Soğucak, Akçakoca, Bürnük, Sarıklı, Çukuryayla, Gölyayla, Aktepe, Ağalar, Küçükkuş, Cıvcıvler, Mamatlar, Elemen ve Afşar gibi yaylalar dikkat çekmektedir. Eko turizm kapsamında yaylaların turizm faaliyetlerine sunulması bölge turizmine canlılık katacaktır. Doğaya uygun yayla evleri konaklama ihtiyacını giderecek potansiyele sahiptir. Yaylaların sahip olduğu doğal ortam ve temiz havası sağlık turizminin oluşmasına da neden olabilir.

Son yıllarda dünya üzerinde av turizmi dikkat çekecek şekilde gelişme göstermiştir. Ülkemizde de farklı bölgelerde farklı hayvanlara yönelik av turizmi gelişme göstermiştir. Çalışma sahamızda tavşan, tilki, ayı, keklık ve geyik ve son yıllarda da domuz avına yönelik olmak üzere Avrupa ülkelerinden özellikle Portekiz'den gelen avcılarının avlandığı görülmektedir. Av'a dayalı gerçekleşen bu turizm faaliyeti Mengen Havzası'na küçük bir miktar da olsa katkı sağlamaktadır. Yeniçağa-Gökçesu-Çaydurt arasında Sazakiçi bölgesinde özel av sahası oluşturulmuştur. Bu turizm faaliyetinin daha kapsamlı hale gelebilmesi için gerekli tanıtımın yapılması şarttır.

Köprübaşı suyunda rafting imkânının değerlendirilmeye alınması dikkate değer olacaktır. Ayrıca bu havza içinde trekking, off road, doğa bisikleti ve foto safarının de yaygınlaştırılması da mümkündür.

Çalışma sahamızda Kayabükü köyünde Doruktepe Höyüğü ve İniştepe Nekropolü ile Kayabaşı köyündeki Antik Yapı kalıntısı 27 temmuz 1993 tarihinde 3107 tescil numarasıyla birinci derece sit alanı, Mengen Tabaklar mahallesindeki Bizans kilisesi 1 şubat 2002 tarihinde 7754 tescil numarasıyla ikinci derece sit alanı ve Şahbazlar köyündeki Nekropol alanı 11 kasım 2005 tarihinde 1033 tescil numarasıyla ise üçüncü derece sit alanları olarak Arkeolojik Sit Alanı ilan edilmiştir. Bunun yanında Nazırlar köyündeki kalıntıların incelenerek turizme kazandırılması yararlı olacaktır. Babahızır türbesi çevre il ve ilçelerden az da olsa turist çekmektedir. Her yıl yaz döneminde Mengen Aşçılar Festivali yapılmakta siyasi ve özel konuklarla sosyo-kültürel bir etkinlik gerçekleşmektedir.

Turizm, ülkelerin gelir elde ettiği önemli kaynaklar arasındadır. Bu bakımdan turizmden elde edilecek gelir havzada ekonomik refaha katkı sağlayacaktır.

Sonuç

Çalışma sahamızın da sahip olduğu doğal güzellikler turizm faaliyetlerinde değerlendirilebilecek niteliktedir. Mengen Havzası gibi alanları deniz turizmi dışında kırsal turizm kapsamında düşünmek ve turizm faaliyetlerinde kırsal niteliklere bağlı olarak ekoturizm üzerinde durmak gerekir. Çalışma sahamızda tarihsel sürece bağlı olarak kültürel turizm, yayla turizmi, spor turizmi içinde doğa yürüyüşü ve koşuşu, kamp ile piknik, golf ve avlanma turizmi oluşturulabilir.

Çalışma sahamızda doğal bitki örtüsü, ile göl ve göletler doğa turizmini canlandırabilecek ölçülerdedir. Bu göllerde koşu, yürüyüş ve bisiklet kulvarları yapılarak spora yönelik faaliyetler canlandırılmalıdır. Doğa turizmi (Ekolojik turizm) açısından önemli potansiyele sahip Mengen Havzası'nda turizm faaliyetlerini oluşturmaya başlamak ekonomik getiri bakımından büyük katkı sağlayacaktır. Havzanın sahip olduğu ormanlara bağlı olarak ahşap malzemeye inşa edilmiş doğaya uyumlu konaklama merkezleri; restoranlar, cafeler, çay bahçeleri ve çeşitli fonksiyonlara sahip birimlerin açılması faydalı olacaktır. Ayrıca tarım ve turizm faaliyetlerinin bir arada sürdürüldüğü, organik sebze, meyve ve hayvansal ürünlerle beslenme ihtiyacının karşılandığı, kurulacak hayvanat bahçeleriyle birlikte planlı ve sürdürülebilir özellikler taşıyan turizm fonksiyonu ortaya çıkarılabilir.

Doğa turizmine yönelik çalışmalar yılın her döneminde turizm imkânı sağlayacağından 12 aya yayılmış bir turizm faaliyeti görmek mümkün olacaktır. Havza, İstanbul ve Ankara gibi büyük merkezlere yakınlık şansını değerlendirmelidir. Turizm canlandıkça arkasından çok çeşitli sektörler canlanır, istihdam olanağı artar. Ayrıca uygulanacak turizm faaliyetlerinde atık maddelerin çevreye vereceği zarar düşünülerek dikkatli ve titiz olunmalıdır.

Yedigöller'e olan ulaşımın iyileştirilmesiyle Mengen şehrini bir uğrak merkezi haline getirmek mümkündür. Bu suretle Mengen şehri ve havzası tanıtılmış olacak ve şehirde ticari faaliyet artarak, ekonomik girdi sağlanmış olacaktır. Yedigöller'e yönelik turizm faaliyeti, konaklama imkânlarının olmaması sebebiyle gününbirlik bir aktivite olarak yapılmaktadır. Bu aktiviteyi uzun süreli yapabilmek için en müsait bölge olan Mengen Havzası'nda konaklama tesisleri yapmak yararlı olabilir. Doğa turizmi yatırımlarının uzun vadeli kredilerle yapılması imkân dahilindedir. Özellikle Avrupa Birliği'nin kırsal kalkınma alanında karşılıksız hibe şeklinde verdiği parasal yardımlar bu alanda takip edilerek değerlendirilmelidir.

Köprübaşı suyunda rafting imkânının değerlendirilmeye alınması dikkate değer olacaktır. Ayrıca bu havza içinde trekking, off road, doğa bisikleti ve foto safarının de yaygınlaştırılması da mümkündür.

Bilindiği gibi Karadeniz Bölgesi sahip olduğu güzellikleri ile her zaman dikkat çekmiş, fakat turizm konusunda hak ettiği konuma hiçbir zaman gelememiştir.

Genel anlamda doğal özelliklere bağlı olarak Mengen Havzası'nda doğa turizmini ön plana çıkarmak daha doğru olacaktır. Sahip olduğu doğal bitki örtüsü, sağlık için teneffüs edilen bol oksijenli hava ile göletler doğa turizmini canlandırabilecek ölçülerdedir. Doğa turizmi açısından önemli potansiyele sahip Mengen Havzası'nda turizm faaliyetlerini oluşturmaya başlamak ekonomik getiri bakımından büyük katkı sağlayacaktır. Görüldüğü gibi Mengen Havzası'nda doğal turizm özellikleri ve buna bağlı olarak var olan potansiyeli umut vericidir. Sahip olunan bu değerleri turizme kazandırmak için planlamak ve uygulanabilir hale getirmek havza geneline verilecek önem ve yatırımlara bağlıdır. Yatırımların büyük rakamlara bağlı olarak gerçekleşmesi sebebiyle, uzun vadeli kredilerle desteklenmesi, yatırımcılar için teşvik edici unsurlardan olacaktır.

Bilindiği gibi, sosyal ve ekonomik yönden güçlü ve hakim olmanın en önemli koşullarından biri de ulaşılabilirliktir. Bu anlamda güçlü ulaşım sisteminin daha aktif hale gelebilmesi, çalışma sahamızda turizm faaliyetlerinin daha canlı olarak gerçekleşebilmesi için var olan imkânlar iyi değerlendirilmeli ve ticari anlamda yeni yatırımlar yapılmalıdır.

Kaynakça

- AHİPAŞAOĞLU, S.,- ÇELTEK, E., 2006, *Sürdürülebilir Kırsal Turizm*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- AKOVA, İ., 2008, *Turizm Araştırmaları*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- ALTAN, T., 1990, “Ekolojik Riziko Analizi ve Turizm Planlaması”, *3-5 Ekim 1990 Turizm ve Çevre Konferansı*, S: 75-98, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayınları, Ankara.
- ARDEL, A.,1964, “Batı Karadeniz Bölgesi’nde Morfolojik Müşahedeler”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 7, S: 14, S: 62-75, İstanbul.
- BOLU VALİLİĞİ, 1968 *Bolu İl Yıllığı 1967*, MEB Yayınevi, Ankara.
- BOLU VALİLİĞİ, 1973, *Cumhuriyetin 50. Yılında Bolu İl Yıllığı*, Kemal Matbaası, Bolu.
- BOLU VALİLİĞİ, 1998, *Cumhuriyetin 75. Yılında Bolu*, Ankara.
- DOĞANAY, H., 1994, *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, Gazi Büro Kitabevi, Ankara.
- DOĞANER, S., 2001, *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- EMİROĞLU, M., 1980, *Bolu’da Yaylalar ve Yaylacılık*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, No: 272, Ankara.
- ERDOĞAN, N., 2003, *Çevre ve (Eko) Turizm*, Pozitif Matbaacılık, Ankara.
- GÖNEY, S.: 1967, “Mengen Havzasındaki Köy Meskenleri”, *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 16, S: 112-132, İstanbul..
- GÜNEY, E., 1992 *Çevre Sorunları-Ortam Kirlenmesi*, Ajans Emek, Kayseri.
- KIŞLALIOĞLU, M.,- BERKES, F., 1990, *Çevre ve Ekoloji*, Remzi Kitabevi, Ankara.
- MIDDLETON, V.,- HAWKINS, R., 1998, **Sustainable Tourism**, Butterworth Heinemann, Oxford.
- MOWFORTH, M.,- MUNT, I., 1998, *Tourism and Sustainability*, London-New York.
- ÖZGÜÇ, N.: 2007, *Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- SANCAR H., F., 1990, “Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm: Özgün Değerlerin Korunması ve Geliştirilmesi”, *3-5 Ekim 1990 Turizm ve Çevre Konferansı*, S: 99-133, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayınları, Ankara.
- SOYKAN, F., 1999, “Doğal Çevre ve Kırsal Kültürlerle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm”, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 10, S: 67-75, Mart-Haziran, Ankara.
- TAŞLIGİL, N., 1999 “Bolu’da Turizm”, *Öneri Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 12, S: 177-186, İstanbul.
- WEAVER, D., 2001, *Ecotourism*, John Wiley&Sons Australia Ltd, Milton.
- YALÇIN, S., 1980, “*Batı Karadeniz Bölümünün Bitki Coğrafyası*”, İstanbul Üniversitesi (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul.

Not: Bu çalışma “Mengen Havzası’nın Beşeri ve İktisadi Coğrafyası” adlı Doktora çalışmasından faydalanılarak hazırlanmıştır.